

ПРАВОВИЙ СТАТУС АДМІНІСТРАТИВНОГО СУДУ ЯК СУБ'ЄКТА ПРОВАДЖЕННЯ В АДМІНІСТРАТИВНИХ СПРАВАХ

Солопова І. В.

Дієва система судових органів є необхідною основою правової держави, як інструмент захисту загальнолюдських цінностей - свободи людини, її життя, честі та гідності.

В роботі здійснено аналіз сучасних наукових праць вітчизняних науковців з проблем визначення правового статусу суду в адміністративному судочинстві. Зроблено спробу їх розподілу на групи у відповідності з предметом дослідження.

У статті на підставі комплексного використання низки теоретико-методологічних підходів проаналізовано зміст понять «статус» та «правовий статус», здійснено характеристику правового статусу адміністративного суду та розглянуто загальні питання його процесуальної діяльності.

Відзначено, що судовий захист забезпечує здійснення з одного боку, юрисдикційного контролю за законністю у державному управлінні, а з іншого - виступає гарантією дотримання прав і свобод громадян, законних інтересів юридичних осіб у владо відносинах. Тому адміністративний суд, межах завдань, визначених законодавством України у ході судового провадження повинен сприяти захисту прав, свобод та інтересів громадян у конфліктних відносинах з органами публічної влади.

Досліджено особливості правового статусу адміністративних судів. Доведено, що адміністративний суд, будучи ключовим учасником адміністративного судового процесу, володіє адміністративно-процесуальною правоздатністю і дієздатністю, які дозволяють йому в повній мірі реалізовувати власні процесуальні функції. Виконуючи провідну роль в судовому провадженні, суд наділений владними повноваженнями, які є відмінними від адміністративно-процесуальних правовідносин, що характеризуються владою та підпорядкуванням.

Розглянуто сутність наукових категорій «компетенція», «юрисдикція», «судова компетенція» і «підсудність», наведено їх енциклопедичне, нормативне розуміння та розглянуто погляди науковців щодо визначення змісту.

На підставі аналізу норм адміністративно-процесуального права та теоретичних доробок науковців були розглянуті провідні категорії адміністратив-

ного процесу, що визначають правовий статус суду, такі як: «предметна юрисдикція», «інстанційна юрисдикція», «територіальна юрисдикція».

Ключові слова: адміністративне судочинство, адміністративний суд, адміністративно-правовий статус, адміністративно-процесуальна юрисдикція, компетенція, правосуб'єктність суду, суб'єкт судового провадження, адміністративна справа, підсудність адміністративних справ.

Solopova I. V. Legal status of the administrative court as a subject of proceedings in administrative cases

An effective system of judicial bodies is a necessary basis of a legal state, as an instrument for protecting universal human values - human freedom, life, honor and dignity.

The paper analyzes modern scientific works of domestic scientists on the problems of determining the legal status of the court in administrative proceedings. An attempt is made to divide them into groups in accordance with the subject of the study.

The article, based on the comprehensive use of a number of theoretical and methodological approaches, analyzes the content of the concepts of «status» and «legal status», characterizes the legal status of the administrative court and considers general issues of its procedural activities.

It is noted that judicial protection acts, on the one hand, as jurisdictional control exercised by administrative courts over legality in state administration, and on the other hand, is a guarantee of observance of the rights and freedoms of citizens, legitimate interests of legal entities in power relations. In this regard, the administrative court is obliged to actively assist individuals and legal entities in protecting their rights, freedoms and interests in conflict relations with public authorities.

The features of the administrative procedural legal personality of the administrative court are studied. It is proved that the administrative court, being the leading subject of administrative procedural legal relations, is characterized by administrative procedural legal personality, which is necessary for it to implement procedural functions. Performing a leading role in the judicial process (however, not a decisive one),

the court is endowed with authority, without transforming administrative procedural legal relations into relations of power and subordination.

The essence of the scientific categories of «competence», «jurisdiction», «judicial competence» and «jurisdiction» is considered, their encyclopedic, normative understanding is given and the views of scientists on determining the content are considered.

Based on the analysis of the norms of administrative procedural law and the theoretical works of scientists, the leading categories of the administrative process that determine the legal status of the court were considered, such as: «subject jurisdiction», «instance jurisdiction», «territorial jurisdiction».

Key words: *administrative proceedings, administrative court, administrative legal status, administrative procedural jurisdiction, competence, legal personality of the court, subject of legal proceedings, administrative case, jurisdiction of administrative cases.*

Постановка проблеми та її актуальність. Конституція України нормами прямої дії гарантує реалізацію громадянських прав і свобод людини, а також забезпечення правового захисту громадян та відносить цей напрям діяльності до найважливіших функцій держави.

Дотримання проголошених конституційних завдань значною мірою залежить від якісної роботи судових органів, особливо - адміністративних судів, до компетенції яких належать розгляд публічних конфліктів за участю органів, наділених владними повноваженнями.

Такого роду судовий захист забезпечує здійснення з одного боку, юрисдикційного контролю за законністю у державному управлінні, а з іншого - виступає гарантією дотримання прав і свобод громадян, законних інтересів юридичних осіб у владі відносинах. Адміністративний суд, межах завдань, визначених законодавством України, у ході судового провадження повинен сприяти захисту прав, свобод та інтересів громадян у конфліктних відносинах з органами публічної влади.

У ході здійснення державою заходів з удосконалення роботи судової влади питання визначення повноважень адміністративного суду набуває особливого значення, оскільки це сприяє підвищенню його значення у суспільних відносинах та сприяє зміцненню позицій серед інших гілок влади, що у свою чергу, дозволить покращити стан захисту громадянських прав та інтересів фізичних і юридичних осіб, та в загалі, буде сприяти розвитку національного судочинства.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Роботи вітчизняних науковців з проблем визначення

правового статусу суду в адміністративному судочинстві можна об'єднати у декілька груп за предметом дослідження. Перша група дослідників розглядає загальні питання здійснення питання адміністративного судочинства в дисертаційних дослідженнях: Б.В. Будзик «Діяльність адміністративних судів України в сучасних умовах: адміністративно-правова характеристика» (2021 р.), В. В. Малихіна «Організаційно-правове забезпечення адміністративного судочинства в Україні» (2021 р.), В. В. Тильчик «Теоретико-методологічні та правові засади вирішення адміністративними судами спорів у сфері публічно-правових відносин» (2020 р.), Н. А. Чабан «Неупередженість судової влади як гарантія забезпечення прав людини: теоретико-правове дослідження» (2021 р.), О. В. Щерблюк «Організаційні основи судоустрою в Україні» (2021 р.); друга - особливості правового статусу суб'єктів адміністративного судочинства: М. А. Бояринцевої «Адміністративний суд як суб'єкт права» (2015 р.), О. В. Бачун «Правовий статус суб'єктів адміністративного судочинства» (2010 р.), М. В. Джафарової «Особливості реалізації адміністративної процесуальної правосуб'єктності» (2012 р.), Н. В. Ільчишиної «Характеристика суб'єктів у правовідносинах адміністративного судочинства» (2019 р.); третя - специфіку процесуального стану суду як суб'єкта в адміністративному судочинстві: О. В. Білостоцького «Дискреційні повноваження судді: проблеми теорії та практики» (2023 р.), О. В. Гаран, Т. В. Степанової «До питання дискреційних повноважень адміністративних судів» (2023 р.), В. В. Коцкулич «Формування професійної правосвідомості судді та суддівського розсуду: організаційний та праксеологічний аспекти» (2018 р.), М. І. Пипяк «Адміністративний суд в системі державних органів України» (2016 р.), О. М. Собоного «Правовий статус судді в адміністративно-деліктному провадженні» (2010 р.).

Не зважаючи на достатньо велику кількість робіт з даної тематики, вважаємо за доцільне продовжити дослідження цієї проблематики з огляду на її важливість для суспільних відносин. Адже окремі питання, які стосуються визначення обсягу процесуальних повноважень адміністративного суду, як суб'єкта здійснення адміністративного судочинства, залишаються ще недостатньо дослідженими.

Мета статті полягає в тому, щоб в наслідок проведеного аналізу адміністративно-процесуальних норм та науково-теоретичних позицій науковців виокремити особливості правового статусу

адміністративного суду як суб'єкта провадження в адміністративних справах.

Виклад основного матеріалу. В демократичній державі вкрай важливим завданням її діяльності і суспільства загалом є ефективне існування та розвиток адміністративного судочинства як складової адміністративної юстиції.

За твердженням О. В. Капинос адміністративне судочинство як складова частина правової держави проявляється у двох основних формах: 1) як інститут державного судового контролю над публічним управлінням, у межах якого судом перевіряється законність вчинених адміністративних дій і прийнятих органами публічної влади нормативно-правових та індивідуальних адміністративних актів управління;

2) і як сукупність правових процесуальних заходів, спрямованих на захист у спеціалізованих адміністративних судах прав і свобод особи шляхом розгляду і вирішення публічних конфліктів, що виникають між органами державної влади (посадовими особами) і громадянами [1, с. 10].

Таким чином, адміністративне правосуддя як правозастосовна діяльність знаходить свою реалізацію у трьох основних формах: процесуальній діяльності, тобто у діях адміністративного суду; у діяльності адміністративного суду процедурного характеру, тобто спосіб, порядок, послідовність здійснення дій, а також форму закріплення результатів діяльності адміністративного суду в процесі розгляду кожної конкретної справи по суті [2, с. 78].

Нагадаємо, що згідно зі п. 5 ст. 4 Кодексу адміністративного судочинства України (далі - КАСУ) адміністративне судочинство визначається як діяльність адміністративних судів щодо розгляду і вирішення адміністративних справ у порядку, встановленому КАСУ, тобто учасниками адміністративного судового процесу у відповідності з п. 6 ст. 4 КАСУ є суб'єкти правовідносин, що виникають, змінюються та припиняються під час здійснення адміністративним судом розгляду та вирішення адміністративних справ у порядку, визначеному нормами КАСУ [3].

Особливе положення суду як суб'єкта процесуальних правовідносин сформульовано у конституційних принципах правосуддя та в профільному законі про правовий статус суддів. Розглядаючи правовий статус, насамперед, треба визначити, що слід розуміти під цим поняттям. Для цього має сенс звернутися до енциклопедичних і довідникових видань та до тлумачень, які наводяться науковцями в юридичній літературі.

Термін «статус» в «Словнику іншомовних слів» пояснюється як «положення, стан кого-небудь чи чого-небудь» [4, с. 634].

В свою чергу, авторами «Юридичної енциклопедії», категорія «статус» тлумачиться, як «сукупність прав та обов'язків фізичних чи юридичних осіб», а «правовий статус» - «як сукупність прав і обов'язків фізичних та юридичних осіб, які визначаються Конституцією, законами та іншими нормативно-правовими актами, міжнародними договорами, ратифікованими Верховною Радою України» [5, с. 44].

Ю. С. Шемшученко, Н. М. Пархоменко висловлюють думку, що правовий статус юридичних осіб проявляється через їх компетенцію, тобто через сукупність прав і обов'язків, які закріплені в нормах діючого законодавства. Зазвичай, мова йде про органи публічної влади, установи, організації та підприємства [5, с. 45].

За твердженням С. В. Ківалова, правовий статус є незмінним правовим станом суб'єкта, а правове положення юридичної особи може змінюватися в залежності від характеру правовідносин, в яких вона бере участь [6, с. 71].

А. О. Москаленко стверджує, що сукупність елементів адміністративно-правового статусу юридичної особи публічного права визначає основний напрям діяльності такої публічної інституції, обумовлює інші складові його адміністративно-правового статусу, а саме його структуру, організаційно-правову форму та обсяг повноважень [7, с. 4].

Цікавою є точка зору О. В. Бачун, який відносить до особливостей правового статусу суб'єктів приватного та публічного права у адміністративному судочинстві, не тільки складові адміністративно-процесуальної правосуб'єктності але й їх законні інтереси [8, с. 12].

Слід відзначити, що правовий статус юридичних осіб безпосередньо закріплюється у нормах законів та підзаконних актах; положеннях, статутах, наказах про ці органи, установи, організації та підприємства. Від чіткої регламентації та юридичного закріплення обсягів повноважень даних юридичних осіб безпосередньо залежить законність дій, ефективність та якість роботи.

Серед значної кількості науковців поширеною є точка зору про схожість за змістом термінів «правове положення» та «правове становище», однак на наш погляд, термін «правовий статус» має самостійне значення, оскільки категорія «правове становище» є більш звуженою за змістом бо містить у собі лише три складові: права, обов'язки та відповідальність суб'єкта.

В свою чергу, категорія «правове положення» є більш широким, об'ємним поняттям та включає в себе також більшу кількість складових частин: принципи, місце в системі, правосуб'єктність, гарантії реалізації і захисту прав.

Таким чином, правовий статус суб'єкта передбачає наявність потенційних прав та обов'язків, в свою чергу, його діяльність передбачає вже безпосередню реалізацію наданих прав та покладених обов'язків у конкретних процесуальних правовідносинах.

Суд, виступаючи суб'єктом права загалом, і як суб'єкт адміністративно-процесуального права зокрема в адміністративному провадженні, визначається переліком конкретних ознак, які складають особливості його процесуального статусу.

Теорія правої науки визначає суб'єктами правовідносин фізичних або юридичних осіб, дії (діяльність) яких регулюється нормами права за наявності ознак правосуб'єктності. Без суб'єкта не має повного складу правовідносин, він виступає ключовим їх елементом і загалом правового регулювання.

Таким чином, основою правового статусу адміністративного суду є його адміністративно-процесуальна правосуб'єктність, яка дозволяє в повній мірі реалізовувати власні процесуальні функції. Виконуючи провідну роль в судовому провадженні, суд наділений владними повноваженнями, які є відмінними від адміністративно-процесуальних правовідносин, що характеризуються владою та підпорядкуванням.

М. А. Бояринцева стверджує, що особлива правосуб'єктність адміністративних судів проявляється в тому, що її зміст складається із закріплених у законодавстві сукупності процесуальних елементів: юрисдикції (повноважень), процесуальних прав, процесуальних обов'язків, підвідомчості, підсудності [9, с. 72].

В теорії науки процесуальне право було сформовано положення, за яким процесуальні повноваження поділяються на предметні та функціональні, то як наслідок, правосуб'єктність адміністративного суду має дуальну побудову і складається із предметних та функціональних повноважень.

Під предметними повноваженнями адміністративного суду розуміються повноваження, які встановлюють межі його компетенції. Функціональні повноваження адміністративного суду охоплюють процесуальну діяльність щодо управління стадіями судового процесу [2, с. 79].

Питання правового статусу адміністративних судів врегульовуються нормами Розділу 8 Конституції України [9], присвяченого правосуддю, та у галузевому законодавстві - Законі України «Про судоустрій і статус суддів» і у нормах КАСУ.

Так, п. 3 ст. 4 КАСУ визначає «адміністративний суд, як суд до компетенції якого цим Кодексом віднесено розгляд і вирішення адміністративних справ» [3].

Коло повноважень адміністративного суду також визначає профільний закон у сфері судочинства - Закон України «Про судоустрій і статус суддів» від 02.06.2016 р. де у п. 1 та п. 3 ст. 21 зазначається, що місцевими адміністративними судами є окружні адміністративні суди, а також спеціалізовані апеляційні адміністративні суди [11], а ст. 22 КАСУ закріплює положення про місцеві адміністративні суди, які уповноважені розглядати справи адміністративної юрисдикції [3].

Таким чином, нормативна складова, безпосередньо визначає компетенцію адміністративного суду як суб'єкта права, та деталізує процесуальну діяльність адміністративних судів.

Науковець В. М. Бевзенко стверджує, що наявний масив норм права, які регулюють діяльність адміністративних судів, можна розподілити на нормативно-правові акти, що складаються з норм імперативного характеру та на акти, які утримують у собі норми диспозитивного характеру [12, с. 8].

З проведеного аналізу норм діючого законодавства з адміністративного судочинства дозволяє зробити висновок, що юрисдикція адміністративних судів включає в себе дві складові, по-перше розподіл повноважень між окремими ланками системи адміністративних судів і по-друге, між адміністративними судами однієї ланки щодо компетенції розгляду адміністративних справ.

Під час визначення повноважень адміністративного суду слід уточнити зміст такої категорії як «склад суду». Норми ст. 15 Закону України «Про судоустрій і статус суддів» [11], та п. 4 ч. 1 ст. 4 КАСУ надають право розгляду адміністративної справи суддею одноособово або колегією суддів, можна узагальнити, що суддя, який розглядає справу одноособово, діє як суд [3].

Таким чином, суддівський корпус (судді) призваний виконувати конституційну функцію - здійснення правосуддя, що обумовлює їх спеціальний правовий статус. При його визначенні законодавець уповноважений в законодавчий спосіб встановлювати спеціальні вимоги для обіймання посади судді.

Виходячи з наведеного можна дійти висновку, що правовий статус адміністративного суду може

розглядатися як певне збірне поняття, яке охоплює розуміння суду як державну інституцію, як колегію суддів, і як особу судді наділеного визначеними процесуальними повноваженнями щодо розгляду адміністративної справи. В цьому контексті має сенс окремо розглядати повноваження адміністративних судів з точки зору їх певного рівня або інстанційності: місцеві загальні суди, як адміністративні суди та окружні адміністративні суди, апеляційні окружні адміністративні суди та Верховний Суд, які можуть розглядати адміністративні справи як суди першої інстанції.

Юрисдикція адміністративних судів споріднена з поняттям «судова компетенція», яка складається з сукупності юридично встановлених повноважень конкретного судового органу, загального або спеціалізованого суду, щодо визначеного законом кола питань, які підлягають розгляду та вирішенню.

«Великий тлумачний словник сучасної української мови» визначає, що компетенція - це: 1) добра обізнаність із чим-небудь; 2) коло повноважень якої-небудь організації, установи чи особи; компетентний - це: 1) який має достатні знання в якій-небудь галузі, який з чим-небудь добре обізнаний, тямущий; який ґрунтується на знанні, кваліфікований; 2) який має певні повноваження, повноправний, повновладний [13, с. 98].

В діяльності судових органів обсяг компетенції визначається межами повноважень на здійснення державної влади судами в окремих сферах суспільного життя залежно від їх спеціалізації, приналежності до певної ланки судової інстанції, підсудності справ [14, с. 39].

У нормах ст. ст. 19-30 КАСУ визначені правила, що визначають предметну, територіальну та інстанційну юрисдикцію адміністративних справ, стосовно публічних конфліктів, які розглядаються судами [3].

Предметна адміністративна юрисдикція є однією з особливих ознак, через яку проявляється відмінність адміністративного судочинства від інших видів судочинства. Вона визначається на основі та в процесі з'ясування предмета публічно-правового спору, що підлягає розгляду та на підставі вимог його учасників, відповідно до норм адміністративного судового процесу.

Процесуальне значення предметної юрисдикції (підсудності) полягає в тому, що за допомогою неї визначається перелік публічно-правових спорів, які відносяться до компетенції адміністративних судів, а також дозволяє розмежовувати повноваження між адміністративними судами одного рівня щодо розгляду та вирішення публічно-правових

спорів, наприклад, між місцевими адміністративними судами та окружними.

Вона визначає, коло функціональних повноважень, що покладені на адміністративний суд першої інстанції під час здійснення судового провадження, та врегульовує його процесуальну діяльність щодо управління ходом судового процесу. При цьому особливо слід відзначити позитивний роз'яснювально-інформаційний характер організаційних та процесуальних заходів суду, які призначені сприяти реалізації прав і обов'язків іншими учасниками судового процесу.

Розгляд та оцінка змісту статей Розділу 2 «Позовне провадження» КАСУ дозволяє визначити складові функціональних повноважень адміністративного суду першої інстанції, це: 1) відкриття провадження у справі (ст. ст. 168-172 КАСУ); 2) підготовка справи до судового розгляду (ст. ст. 173-КАСУ); 3) проведення врегулювання спору за участю судді (ст. ст. 184-188 КАСУ); 4) судовий розгляд справи по суті (ст. ст. 192-228 КАСУ) [3].

Слід відзначити, що згідно з нормою ч. 2 ст. 180 КАСУ суддя під час підготовчого провадження має повноваження на застосування широкого переліку розпорядчих процесуальних дій, серед яких: чи є підстави для заяв сторонами відводів; вирішення питання про вступ у справу третіх осіб, заміну неналежного відповідача, заміну позивача, залучення співвідповідача, об'єднання справ і роз'єднання позовних вимог, прийняття зустрічного позову; роз'яснення учасникам справи, які обставини входять до предмета доказування, які докази мають бути подані учасниками справи; вирішення питання про проведення огляду доказів або їх забезпечення доказів, вирішення питання про призначення експертизи, встановлення необхідності виклику учасників справи у судові засідання, встановлення строків для здійснення процесуальних дій учасниками справи тощо [3].

Норми ст. ст. 19-21 КАСУ містять характеристику публічних конфліктів, на які поширюється компетенція адміністративних судів, визначають особливості розмежування предметної підсудності адміністративних справ.

За допомогою предметної юрисдикції визначається широке коло процесуальних питань: які справи у публічно-правових спорах розглядають адміністративні суди та на які справи юрисдикція адміністративних судів не поширюється, предметну юрисдикцію адміністративних судів під час розгляду кількох пов'язаних між собою вимог [3].

Юрисдикція адміністративних судів поширюється на справи у публічно-правових спорах (ст. 19

КАСУ), зокрема: спори фізичних та юридичних осіб із суб'єктом владних повноважень щодо оскарження його рішень (нормативно-правових актів чи індивідуальних актів), дій чи бездіяльності, крім випадків, коли для розгляду таких спорів законом передбачено інший порядок судового оскарження; спори з приводу прийняття громадян на публічну службу, її проходження, звільнення з публічної служби; спори щодо формування складу державних органів, органів місцевого самоврядування, обрання, призначення, звільнення їх посадових осіб; спори між суб'єктами владних повноважень з приводу реалізації їхньої компетенції у сфері управління, у тому числі делегованих повноважень; спори, що виникають з приводу укладання, виконання, припинення, скасування чи визнання нечинними адміністративних договорів; за зверненням суб'єкта владних повноважень у випадках, коли право звернення до суду для вирішення публічно-правового спору; спори щодо правовідносин, пов'язаних з виборчим процесом чи процесом референдуму та ін. [3].

Слід зазначити, що юрисдикція адміністративних справ поширюється не на всі справи. Юрисдикція адміністративних судів не поширюється на справи: 1) що віднесені до юрисдикції Конституційного Суду України; 2) що мають вирішуватися в порядку кримінального судочинства; 3) про накладення адміністративних стягнень, крім випадків, визначених цим Кодексом; 4) щодо відносин, які відповідно до закону, статуту (положення) громадського об'єднання, саморегулювальної організації віднесені до його (її) внутрішньої діяльності або виключної компетенції, крім справ у спорах, визначених пунктами 9, 10 частини першої цієї статті (п. 2 ст. 19 КАСУ) [3].

Ще однією складовою правового статусу є наявність в системі адміністративного судочинства судових інстанцій. У диспозиції ст. ст. 22-24 КАСУ законодавець визначає загальні правила інстанційної юрисдикції судових органів при розгляді позовних заяв та встановлює три види судових інстанцій: 1) місцеві адміністративні суди; 2) апеляційні адміністративні суди; 3) Верховний Суд як суд касаційної інстанції [3].

Виходячи з цього, дослідник В. І. Бутенко відзначає, що повноваження адміністративних судів можуть змінюватися, залежно від рівня судової інстанції - першої, апеляційної чи касаційної. Тому обсяг адміністративної процесуальної правосуб'єктності та межі повноважень адміністративного суду на кожній стадії судового розгляду справи будуть різними. Кожне з проваджень, які

здійснюються в межах судового розгляду адміністративної справи (провадження у суді першої інстанції (у формі загального або спрощеного), апеляційного провадження, касаційного провадження, провадження за нововиявленими або виключними обставинами) визначаються власною метою та завданнями, які реалізуються в межах загальної мети адміністративного судочинства [15, с. 38].

З наведеного можна узагальнити, що основні цілі запровадження інстанційної юрисдикції дозволяють: 1) визначати обсяг компетенції кожної ланки системи адміністративного судочинства та провести розмежування повноважень судових ланок між собою; 2) визначити співвідношення повноважень кожної ланки системи адміністративних судів щодо розгляду та вирішення справ; 3) визначити роль і місце апеляційних адміністративних судів та Верховного Суду в системі адміністративних судів України [16, с. 130].

Ще одним із критеріїв визначення компетенції адміністративних судів одного рівня щодо розгляду адміністративних справ є територіальна юрисдикція (підсудність) [17, с. 162].

Територіальна юрисдикція (підсудність) відповідно до КАСУ також поділяється на три види: 1) основним пріоритетом при визначенні територіальної юрисдикції є принцип альтернативності вибору підсудності позивачем; 2) адміністративні справи з приводу оскарження індивідуальних актів управління, а також неналежної роботи суб'єктів владних повноважень, стосовно конкретної фізичної чи юридичної особи, можуть вирішуватися за вибором позивача адміністративним судом за місцем проживання (перебування, знаходження) особи-позивача або адміністративним судом за місцезнаходженням відповідача (ч. 1 ст. 25 КАСУ); 3) у разі невизначеності територіальної підсудності адміністративної справи за нормами КАСУ така справа повинна розглядатися адміністративним судом за вибором позивача (ч. 2 ст. 25 КАСУ) [3].

Різновидом територіальної підсудності є виключна підсудність, яка встановлює лише повноваження одного конкретного суду, який може розглядати визначену в КАСУ категорію адміністративних справ (ст. 27 КАСУ) [3].

Окремим видом юрисдикції адміністративних судів є суб'єктна підсудність, яка полягає у специфіці визначення суб'єктного складу судового органу. Підсудність справи, у якій однією із сторін є суд або суддя суду, до підсудності якого віднесена ця справа за загальними правилами, визначається ухвалою суду вищої інстанції. Підсудність

6. Административное право Украины: учебник / под общ. ред. С. В. Кивалова. Х.: Одиссей, 2004. 880 с.

7. Москаленко А.О. Адміністративно-правове регулювання статусу юридичних осіб публічного права. Дисерт... доктора філософії: 081 - Право. Національний університет «Одеська юридична академія», Одеса, 2022. 253 с.

8. Бачун О. В. Правовий статус суб'єктів адміністративного судочинства: автореф. дис....канд. юрид. наук.: спец. 12.00.07. К.: Ін-т. зак-ва ВРУ, 2010. 22 с.

9. Бояринцева М.А. Адміністративний суд як суб'єкт права. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*, Серія Право. Вип. 35. Частина II. Том 2. 2015. С. 71-75.

10. Конституція України від 28.06.1996. URL: zakon254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text.

11. Про судоустрій та статус суддів: Закону України від 02.06.2016 р. № 1402-VIII. *Відомості Верховної Ради (ВВР)*, 2016, № 31, ст. 545.

12. Бевзенко В.М. Адміністративні суди України: навчальний посібник. / В.М. Бевзенко. К.: Алерта; КНТ, 2006. 271 с.

13. Великий тлумачний словник сучасної української мови / уклад. і гол. ред. В.Т. Бусел. Київ, Ірпінь : ВТФ «Перун», 2001. 1728 с.

14. Мостова Н. Юрисдикція адміністративних судів щодо вирішення адміністративних справ. *Закон и жизнь*. 2013. № 3. С. 38-40.

15. Бутенко В.І. Про співвідношення понять «юрисдикція», «компетенція», «повноваження», «підсудність», «підвідомчість» у адміністративному судочинстві. *Наше право*. 2009. № 1. Ч. 1. С. 36-40.

16. Сибіга О.М. Юрисдикція адміністративних судів у сфері доступу до публічної інформації та термінологія національного законодавства. *Право і суспільство*. 2019. № 2, ч. 2. С. 125-132.

17. Шеметенко Л. П. Компетенція адміністративної юрисдикції суду: її зміст та основні риси. *Юридична наука*. 2020. № 7(109). С.158-169. DOI: 10.32844/2222-5374-2020-109-7.21

18. Рой О.В. Правові акти суб'єктів владних повноважень як предмет публічно-правового спору: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.07. Науково-дослідний інститут інформатики і права Національної академії правових наук України. К., 2019. 269 с.

Солопова И. В.,

кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри національного

та міжнародного права

Одеського національного морського університету

**ПІВДЕННОУКРАЇНСЬКИЙ
ПРАВНИЧИЙ ЧАСОПИС**

92